

Özer Kabaş'ın Bıraktığı İzler (29 Nisan 1998)

Zeynep Rona: Turnesi ertelenen Engin Cezzar'ı da aramızda görmek çok sevindirici. Konuşmalar bittikten sonra Özer'in burada bulunan arkadaşlarından da bazı anılarını dinlemek isteriz. Ben bu grup içinde Oya Başak'a bir öncelik tanıyacağım, çünkü kendisi toplantıdan erken ayrılmak zorunda olduğunu belirtti. Onun için konuşmacıların izni olursa açılışı Oya ile yapalım. Konuşmalardan sonra diğer arkadaşları da anılarını paylaşırlarsa çok seviniriz, ama önce saygı duruşu yapalım.

Oya Başak: Tabii ki burada konuşmamayı tercih ederdim. Hiç istemezdim böyle bir ortamda böyle bir konuşma yapmak. Çok sevdiğim oda arkadaşım, hatta hâlâ sırası benim odamda, vermedim kimseye. Hep ona rastladığımda "Özer, geleceksin diye senin yerine kimseyi almıyorum" derdim. Bizim üniversitede odalar küçük, paylaşıyoruz, Özer'in yerine hiç kimseyi almadım, almayacağım da. Yeri de kolay doldurulacak bir insan değildi Özer. Konuşma metnini hazırlamak için vakit yoktu. Beni şu anda başka bir seminerden bekliyorlar, Zeynep Rona "Beş dakika için bile olsa uğra" dedi. Ben de beş dakika için de olsa uğramak istedim. Geçen hafta bizim üniversitede gene başka bir seminer vardı. O da benim Özer kadar çok sevdiğim bir arkadaşım Akşit Göktürk anısaydı. Şimdi Akşit için konuşmuş olan Zeynep Ergun'dan, Akşit'in yazdığı bir şeyi çalıyorum. Çünkü bu o kadar uydu ki, bu özel, onun için yalnız onu okuyacağım. Akşit'in kendi prensipleri, ben uygulamaya çalışıyorum. Özer buydu, tesadüfen çok uydu. Onu okuyacağım sizlere. Zeynep Ergun şimdiki İngiliz Edebiyatı bölüm başkanı. O okumuştunu geçen hafta, ama ben gene de çaldığımı söylüyorum. Bu Akşit'in kendi lafları: "Öğrencilerim, çocuklarımız, sevgi içinde erdemi, hoşgörüyü, içtenliği, açık yürekliliği inançla yüceltsinler isterim. İnsana saygı her türlü yapmacığı, çıkarıcılığı, ikiyüzlü buyurganlığı kovsun. Gönlümde üstüne titreyerek büyüttüğüm komut bu".

Akşit benim için çok önemli bir insandı, Özer benim için çok önemli bir insandı. Bu da her ikisinin istekleriydi diyemeyeceğim, kendileriydi. Özer hepimize, her zaman bu örneği verdi. Çok iyi bir ressam olabilirdi, iyi bir baba olabilirdi, ama müthiş bir insandı.

Cevat Çapan: Evet sanıyorum Oya'nın bu söylediklerini, Akşit'in kendi söylediklerini, Özer'in olarak da kabul edebiliriz. Ben Özer'i düşündüğüm zaman onu bir iyilik, güzellik, yaratıcılık odağı olarak görüyorum. Yani çevresine her zaman dost olabilecek insanları, dostluğu anlayabilecek, dostluğun bilincine varabilecek insanların topladığı bir odak olarak görüyorum ve şimdi sizin çoğunuzu burada gördüğüm zaman hep Özer ile birlikte olmuş insanlar olarak düşünüyorum. Yanımda oturan arkadaşlarım daha 10-15 yıl önce Mimar Sinan Üniversitesi'nde çalışmaya başladığım zaman en sık gittiğim yerlerden biri, o arkadaşların ve Özer'in de

paylaştığı bir odaydı. İnsanlar biraraya geldikleri zaman, belli bir amaç için biraraya gelmişlerse, Mimar Sinan’da, eski Akademi’de Özer, Aloş [Ali Teoman Germaner], Saim [Bugay] gibi sanatçı arkadaşlar ortak bir çaba içindeydiler, sanatla uğraşıyorlardı, yaratıcılıkla uğraşıyorlardı. Sanırım bu ortak amacın yanı sıra, ortak bir takım değerlerinin olduğunu görebiliyoruz. Yaratıcılıklarının temelinde değer yaratmak gibi bir çaba vardı. Özer benim tabii yalnız Mimar Sinan’dan değil, çok daha öncelerden tanıdığım, bir çeşit çocukluk arkadaşı diyebileceğim yakınlıkta bir insandı. 1946-47 ders yılında Robert Kolej’e geldiğinde, ben ondan bir yıl önce girmiştım. O zamandan beri hep sevgiyle dost saydığım, zaman zaman uzak ülkelerde olduğumuzda bile tekrar bulduğumuzda herşeyin bıraktığımız yerden başlayabileceği yakınlıkta ve benden küçük olduğu halde kendisine büyük hayranlık ve saygı duyduğum, sevgiden öte, saygı duyduğum bir insan oldu. Robert Kolej yıllarında Özer ailesiyle birlikte tanıdığım birisiydi. Mersin’de, sonra İstanbul’da. Bu okul arkadaşlığının ötesinde onun çeşitli erdemleri arasında sessizliği ve telaşsızlığı bence çok etkileyici bir özelliğiydi. Mimar Sinan’daki törende Üstün Ergüder onu anlatırken, örnek bir sportmen olduğundan söz etti. Elbette bu yanı da vardı. Ben onu bir oyuncu olarak da tanıdım. Robert Kolej’in tiyatro etkinlikleri oldukça ilginçtir. Aramızdan çok esaslı tiyatro yaratıcıları yetişti. “Köşebaşı” oyununda birlikte oynadık Özer’le. Oradan bir sahne dostluğumuz, sahne arkadaşlığımız da vardı. Daha sonra Amerika’ya gidip mühendisliği bir yana bırakıp ressam olmaya karar verdiğinde ve resimle uğraşmaya başladığında ki, bu son derece sevinç verici birşeydi, çünkü Özer’de daha çocukluk yaşında ortaya çıkan yaratıcılık cevheri çok daha rahat bir mecra bulmuş oluyordu. Ressam olmaya karar verdiği zaman ve bu çok doğal, hırçın olmayan, Oya’nın belirttiği erdemleri kendisinde çok iyi özümsemiş bir hoca olarak önce Boğaziçi Üniversitesi’nde, sonra da Mimar Sinan Üniversitesi’nde, öğrencilerinin çok yakından tanımış olabilecekleri gibi, inanılmaz bir dost-hoca oldu Özer. Bir yaratıcılık odağı olduğunu söylemişim. Bu yaratıcılık sözü, sadece resim sanatıyla ilgili değil, çünkü Özer sinemayla ilgilendi, sinemada da kendini kanıtladı, ama hepsinden önemli, Özer bir yaşama sanatçısıydı, yani sanatların en büyüğü olan sanatın ustasıydı. Bu benim değil, Brecht’in sözü “Yaşamak sanatı sanatın en büyüğüdür” ve her sanat bu sanata katkısı olduğu ölçüde önemlidir sanıyorum. Bu sanatın çok büyük ustalarından biriydi Özer. O yüzden acımız sanırım bu kadar derin. Özer geride bıraktığı yapıtlarıyla, sanat eserleriyle anılacaktır. Onun resminde Özer’in resminin kişiliği görülebilecektir bu dilden anlayan insanlar, yaşama sanatının izlerini de onu tanımış olanlar çok daha derinden anlayacaklardır, yaşatacaklardır. Çünkü bu sanatın bir gizi de yaşamayı zenginleştiren bir güç oluşudur. Yaşadığı ve yaşattığı değerlerle sanıyorum onu tanıyanlara bu gücü katmış bir insandır, sanatı da onun bir çeşit unutulmazlığını kanıtlayacaktır.

İclal Erentürk: Özer hocayı anlatmak aslında çok zor. Özer hocayı anlamak galiba biraz da tanımaktan geçiyor. Kendisiyle tabii ki öğrencisi olmam dolayısıyla okul yıllarında tanıştım, böyle bir insanı tanımış olmaktan çok keyif aldım. Aslında bundan sonra onu tanıyacak, bu keyfi yaşayacak insanlar açısından böyle bir şeyin yarıda kalması üzücü. Çünkü Cevat Çapan'ın da bahsettiği gibi insan karizması çok geniş, çok yoğun bir insandı. Dolayısıyla kişiyi kavrayabilen, öğretici yanının dışında çok başka yetenekleri olan, zengin biriydi. Sanıyorum onu başarılı kılan, büyük kılan da buydu. Ben aslında onunla keyifli bir zamanda tanıştım. Teşvikiye Sanat Galerisi'ndeydi ilk tanışmamız. Adını duymuştum, fakat tanışma şansım olmamıştı. İlk tanışmamız 1990 yılına dayanıyor ve ben o dönemlerde 89'lu yıllarda okula girmiştım, üç yıl geç girdim ve bir hedef belirleme amacındaydım. İsteyerek girmiştım ve dolayısıyla aynı şekilde bu amaca hizmet edecek, potansiyeli güçlü bir insanı bulabilmek istiyordum. Açıkçası Özer Bey'in ışığından çok faydalandım diyebilirim. Onun deyişimiyle, "Kamikaze uçakları gibi bir insan isterim" demişti, yani hiç gözünden sakınmayacak, bir takım olayları çok fazla dramatize etmeyecek ve bir olayı, çok ciddi bir boyutta gerçekten özümseyen kişiler istediğini söylemişti bana. Bunu duyduğumda çok sevindim, çok keyif aldım, daha sonra kendisine çalışmalarımı gösterdim. Bu çalışmalarımın hayrete düştüğünü belirtti. Ardından cesaretimi tebrikle karşıladı bu da beni çok onore etmişti doğrusu. Gerek kişiliğiyle, gerek tavrıyla insanlar üzerinde hiçbir zaman bir egemenlik kurmadı. Bu bence onu okul camiasındaki diğer kişilerden farklı kılan bir özellikti. Eğer üzerimizde egemenlik kursaydı, bireysel çalışmalarımızda içimizdeki ışığı yansıtılabilmemizi engelleseydi sanıyorum bunalıma girmiş insanlar olarak okulu bırakabilirdik. Her zaman içimize dönmemizi ve içimizdeki ışığı yansıtılmamızı, özümüzde çok önemli şeyler bulabileceğimizi bize aktarmıştı. O yüzden kendisine çok çok teşekkür ediyorum. Ben daha da faydalanabilmek isterdim. Benim gibi pek çok dönem arkadaşım ondan faydalanabilmek isterdi. Ne yazık ki uygunsuz bir zamanda onu kaybettik. Eğer hafızam beni yanıltmıyorsa önümüzdeki birkaç gün içerisinde doğum günü, herhalde yaşasaydı verilebilecek en güzel doğum günü hediyesi bu olurdu. Yaşarken ona olumlu duygularımı aktardım, yer yer fikir tartışmalarına da girdik kendisiyle, ama pek çok duygumu ona aktarabildiğim için kendimi şanslı sayıyorum. Çünkü öldükten sonra keşke şunu da söyleyebilseydim, ona bu duygularımı açabilseydim demek daha üzücü ve ben sözlerimi onun bana yazmış olduğu birkaç cümleyle bitirmek istiyorum.

İclal Erentürk 2. yılda 1990 yılında benim resim atölyesi öğrencim oldu. Kendisini iki aylık bir çalışma sonucunda tanıdım bir ay şaşırarak kendisinin öncelikle son derece çalışkan, devamı muntazam bir öğrenci olduğunu gördüm. Bu görev ve sorumluluk bilincinin ötesinde, kendisinin yaratıcı ve sanatsal bir alanda iş ürettiği için, verdiğim ödevlerde olağanüstü verimlilik ve sanatsal ödevler üretti. İclal mesleğe yönelik ciddiyetinde

son derece kararlı, bu kararlılık bence İclal'in çok sağlam olan karakter yapısından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin arasındaki tavrı, hem ciddi hem de sevecen ayrıca onun kişilik yapısı ve çalışma disiplini atölye içinde de olumlu biçimde yansımaktadır. Kanaatım odur ki şimdilik iyi bir resim öğrencisi ve ileride de iyi bir ressam olmanın yanı sıra İclal iyi bir biçim ve renk ustası ve kaliteli bir tasarımcı olacaktır,

diye kendi imzaladığı bir yazı var elimde bu benim için çok çok değerli. Herhalde hayatta olsaydı onunla daha da keyifli sohbetler yapabilirdik. Ondan öğrenebileceğimiz çok şey vardı. En azından büyük bir kısmını öğrenebildik diyorum. Saygılar sunuyorum.

Süleyman Saim Tekcan: Özer Kabaş'la ilgili bende çok uzun anılar var, ancak onlardan seçebildiklerimi gündeme getirmek istiyorum. Eğitimci yanı benim için çok önem taşıyordu. Hayatımın 38 yılını eğitime harcamış bir insan olarak gördüğüm en büyük eğitimciydi. Politikacıların kirlettiği şu güzel ülkemizin çok az sanat bahçesi var diyebiliriz. Bunlardan birini Akademi kabul edersek ve bugün Türkiye'de olan Güzel Sanatlar Eğitim Fakülteleri veya güzel sanatlar eğitimi yapan okullarımız ve yine kuruluşunda çok heyecanla bana yardımcı olduğu güzel sanatlar liselerini bu büyük ülkenin küçük sanat bahçeleri olarak kabul edersek, bütün bu bahçelerin çiçeklerinde mutlaka Özer'in her çiçeğin dibine döktüğü bir damla su ve dibinden aldığı yabancı otlar vardır. Yetişen her sanat öğrencisinde Özer'in mutlaka emeği vardır ve olacaktır. Çünkü güzel sanatlar liselerinin ilk kurulduğu yıllarda hiç unutamayacağım kendisinden talep etmediğim, ama koşarak geldiği, kitabını bıraktığı "Bu kitap temel sanat eğitiminin başlangıcı olarak bu okullarda kullanılabilirse çok sevinirim" dediğini hatırlıyorum. Gerçekten şu an bu liselerde 16 tane fotokopiyle çoğaltılmış olarak bu kitaptan var. Şunu da söylemek istiyorum, Mimar Sinan Üniversitesi'nde çok yakın dirsek teması ile birlikte yaşadığım bu arkadaşım kitabı Akademide basılan kitapları içerisinde ilk tükenen kitaptı. Tükendiği için kimsenin bulamadığı bu kitap belki yüzlerce kez, binlerce kez fotokopiyle çoğaltılarak bugün Türkiye'de nerede güzel sanat eğitimi yapılıyorsa, o okulda Özer'in temel tasarım için söylediği, yazdığı, önerdiği bilgileri taşır. Onun için Özer'in tüm eğitimciler içerisinde sanat eğitiminin temel taşı koyan insan olduğunu burada belirtmek istiyorum. Mimar Sinan Üniversitesi, eski Güzel Sanatlar Akademisi'nde Özer'i tanıdım. Çok kişinin duyduğu ve söylediği hayranlığı, kendisine karşı sevgi ve saygı taşıyan insanlardan biriyim. Çok gıpta ettiğim ve yakın dostluk içerisinde Özer'de gördüğüm ve kendi eksiklerimi gidermek lüzumunu hissettiğim çok büyük değerler buldum. Hepimizin Özer'in yanında biraz kompleksleri vardı, bunu da çok açık yüreklilikle söylemek istiyorum. Özellikle çok birarada olduğumuz iş arkadaşım Cevat Çapan'ın, benim ve Özer'in birbirimize çok güzel sataşmalarımız olurdu.

Özellikle onun bana, hiç unutamayacağım sataşmasını burada belirtmek istiyorum. Her ne kadar benim annem, babam belli de olsa benim Dünya Savaşı'nda Karadeniz sahillerinde düşen bir Alman pilotun annemle buluşmasından ötürü doğduğumu söylerdi. Aşağı yukarı Akademi'de beni Özer'in yaptığı bu sataşmayla, tanımayan, bilmeyen yok gibidir. Müthiş bir şaka ve espri yeteneği vardı. Sadece ressam değildi o, çok boyutlu bir sanatçıydı. Temel tasarım eğitiminin son bulduğu dönemlerde Aloş'un onu heykel bölümüne gelmesi için ikna etmeye çalıştığı günü hiç unutamıyorum. O resim bölümünü seçti. Hatta bu akademinin bütün zorluklarının yaşandığı, bir cadı kazanı olan resim bölümünü seçmesini bir türlü değerlendiremedik ve neden bu bölümü seçti diye kendi kendimize sorduk. Yalnız iyi ki seçmiş resim bölümünü, çünkü resim bölümü en zor dönemlerini Özer'le atlattı. Fırtınalar Özer'le dindi. Yapıcı ve birleştirici kişiliği, herkesi etkileyeci ve yol gösterici yapısıyla Özer sanat eğitimi içinde kimsenin unutmaması mümkün olmayan ve önüne de geçilemeyecek büyük bir hocaydı. Söylenecek çok şey var, ama burada çok değerli konuşmacı arkadaşlarım da var. Ben sözümü noktalıyorum, kendisine saygılar sunuyorum. Kendisinden çok şey öğrenmiş bir insan olarak rahmetle anıyorum.

Jale Erzen: Önce onu çok seven ve onun için, benim en sevgili arkadaşım, onun gibi başka arkadaşlarım yoktu diyen Godfrey Goodwin'in Özer öldükten sonra bana yazdığı mektubu tercüme ederek başlamak istiyorum. İngilizce okuyup tercüme edeceğim;

Hayatımda Özer'den daha iyi bir arkadaşım olmadı, onu 37 yıl tanıdım Bu yılların arasında aynı zamanda Ayma'nın Royal Free Hospital'da iyileştirilemediği verimsiz aylar da vardı. Önce biz onu Amerika dönüşünde tanıdık ve tanıştığımız ilk andan itibaren çok yakın dost olduk. Belki de bu rahat ve güzel zamanın en hoş dönemi, bir hafta için Marmara Adası'na gittiğimiz ve çok fırtınalı bir denizde yolculuk ettiğimiz zaman oldu. Bu adadan dönerken, karşılaştığımız koca dalgaları sadece Özer yarabilirdi eminim. Ondan başka hiç kimse bizi oradan geri getiremezdi. Ben de o sırada teknenin içinde elimde bir küçük kovayla su boşaltmakla meşguldüm. Ertesi gün balıkçılar deniz kuvvetleri yabancıların Paşa Limanı Adası'na çıkmalarına karşı getirdikleri yasağı böylece kaldırdıklarını söylediler. Yabancı, o zamanlar adada yaşamayan herhangi biriydi. (O zamanlar adaya yalnızca o r a d a y a ş a y a n l a r ve a s k e r l e r ç ı k a b i l i r m i ş .) Tabii biz tekrar bunun üzerine adaya geri döndük, bir cennet bulduk birlikte ve ikimiz de o adada kendimize birer ev inşa etmeye söz verdik; bunu ancak Özer yapabildi. Ben, Gillion ve Betty orada şahane tatiller geçirdik ve orada fazla bir değişiklik olmadı. Adadakiler Özer'e gayriresmi bir Beylerbeyi gibi tapıyorlardı.

Ben sanıyorum ki Özer'i memnun edecek şeylerden en önemlisi onun resminin iyi anlaşılmasıdır. Ben Özer'in resmini çok değerli bulan biriyim ve bunu niye değerli bulduğumdan bahsetmek istiyorum. Bugün de son sergisini gördüm. Bundan önceki sergisini de çok dikkatle izleyen birisiydim, atölyesine çok sık giden biriydim, hatta Akademi'de beni bir dönem ders vermeye davet etmişti, onun için resimlerinden bahsetmek istiyorum. Özer'le nasıl tanıştığımı nedense hiç hatırlamıyorum. Hafızamı zorluyorum yine hatırlamıyorum. Fakat şunu biliyorum ki tanıştığımız andan itibaren Özer benim hayatımda çok önemli ve çok sevdiğim bir insan oldu ve sanki onu hep tanımışım gibi hissediyorum. Bugün de resimlerine bakarken şöyle birşey düşündüm, o dalgaları ne kadar çok seviyordu, o dalgaların getirdiği temiz bir hava, güzel kokan, hürriyet getiren bir hava var ve birden bire aklıma geldi, Özer'in kendisi öyleydi. Çok değişik bir ses tonu vardı, yürüyüşü, oturuşu, kalkışı, tavrı sanki o dalgalar gibi insana güzel hava getiren bir insandı ve o dalgalarda ben Özer'in biraz kendisinin sembolünü hissettim. Ve şunu hep düşündüm ki 1980'lerden beri tanıyorum Özer'i çok sık görüşmezdik tabii, çünkü ben Ankara'da yaşıyorum, şunu düşündüm ki kişiliğinin o güzelliği ötesinde Özer bana her zaman olumlu güçleri koruyan, olumlu güçleri çoğaltan ve olumlukların arkasında duran bir insan gibi geldi. Benim Özer'le ilişkilerim mesela sanat, Türkiye'deki sanatın durumu, sanat içindeki yozlaşmalar, kavgalarla ilgiliydi, ama Özer hep doğruyu korumuştur, Özer hep doğrunun arkasındadır ve ben kendi yaptığım etkinliklerde hep Özer'in bulunmasını istedim. Bu her zaman mümkün olmadı, ama bu benim için çok önemliydi. Özer eminim, Akademi'de çok önemli şeyler yapmıştır. Türkiye'de sanata daha eleştirel, daha modern bakardı her türlü yeniliğe ve alternatif düşünceye açık ve o ortamı yaşatmaya ve yaratmaya çalışan bir insandı, bu o kadar önemli ki. Bunun ötesinde, bütün eğitimciliğinin falan ötesinde kendisi çok güçlü bir ressam olmasına rağmen kendi resminin başkasının gözüne sokmaya çalışan, kendini ortalarda gösteren bir insan kesinlikle değildi. Kendi resmi, doğal, onun yaşama tarzıydı. Onu başka amaçlar için yapmıyordu hiçbir zaman, fakat o resme bugün baktığımızda çok önemli bazı şeyler var, belki birçok kişi bugün sanat ortamında Özer'in resmini romantik ve daha geri bir tarih içinde yer alan bir isim olarak bilir. Ben özellikle bu konuda konuşmak istiyorum çünkü biz Türkiye'de resmi iyi bilmiyoruz. Dünyada ne tür resim gelişmeleri olduğunu bilmiyoruz. 80'lerin başında İtalya'da, Amerika'da ve Almanya'da Yeni Figürasyon akımı başladığında Özer'de aynı şekilde burada figüratif bir resim yapmakta olduğu halde ve belki onun farkında olmadan dünyayla paralel biçimde farklı bir yeni figürasyona girdi. Bu İstinye resimlerinde özellikle Türkiye'deki insanın kendi çevresi içinde kendi yaptığı işle ilişkisini Özer'in ressamlığı çapında, Özer'in ressamlığının ifadesiyle ve estetiğiyle ortaya koyan çalışmalar oldu. Özer'in resmi bugün Türkiye'de ille de enstelasyon yapılmasına rağmen dünyadaki yapılan ileri resimle aynı paralelde gitmiştir. Bir değişikliği vardır, Özer kendi kişiliğiyle

paralel bir biçimde bu resmin içinde bir olumluluk, Türkiye için bir olumluluk yakalamıştır. Özellikle de son resminde müthiş olumlu bir Akdeniz, Boğazlar kültürünün değişik köklerini, değişik mitolojilerini, değişik destanlarını, değişik insan ortamlarını ve burada yaşayan insanın evren ile ilişkisini, bu doğanın tekrar insana verdiği gücü, ona verdiği yeniliği, doğanın getirdiği yeniliği ve ümidi anlatmıştır; son resimlerinde bu vardır. Bundan önceki yani 80'lerde başlayan yeni figürasyonda daha çok sosyal, o kişilerin, balıkçıların yüzlerindeki ifadeye baktığımızda, kendi işiyle olan ilişkisini vs görüyoruz; daha önceki resminde, 1970'lerde falan yaptığı resminde yine bir sosyal boyut vardı, ama onu çok daha exprestyonist bir tavırda ve bence dünyadaki en iyi gravür ile başbaşa giden bir gravür sanatı içinde ortaya koymuştur. Ne yazık ki dünya bunu bilmemiştir. Ben bunu hiç abartarak söylemiyorum, çünkü eminim ki Özer'in de bütün sanatçılar gibi zayıf noktaları da olmuştur. Bugünkü resminde de vardır, başka zamankinde de, ama Özer'in resminde dünyadaki en ileri resimle paralel olabilecek olan güçlükte ileri noktalar her zaman bilinçli olarak yaratmıştır. Son resmi tabii çok ilginç bu açıdan çünkü yeni figürasyon resmi Avrupa'da yani İtalya'da, Almanya'da Jörg Immendorff bunun bence en iyi temsilcisi, Amerika'da da Eric Fischl, aynı tür resim yapıyorlar, müthiş bir boya, renk, ışık ve de müthiş bir dinamik hareket ortaya koyuyorlar ve bunun yarattığı birşeyle de insanın iç dünyasını, kendisiyle ve dünyayla olan ilişkisini yansıtmaya çalışıyorlar. Şimdi bütün bunlarda bir negatif, bir umutsuzluk kaydeden birşey var. Evet Fischl'de bir acı var ve insanın çirkinleşebildiğini görüyoruz, Immendorff'ta aynı şekilde insanın bunalımını görüyoruz. Özer'in 80 resimlerinde insanın kendini sorgulamasını ve bunalımını görüyorsunuz. 1998'de doğada insanın yenilendiğini görüyoruz. Özer'in bu resimlerinde aklıma şu geldi: Cevat Şakir'in Anadolu Efsaneleri'nde bize verdiği o değerler ve doğa vasıtasıyla insanın tekrar yenilenebilmesi var. Bugün bence Batı dünyasında, ekolojinin içinde bir takım umutlar olarak çıkıyor, ama onun ötesinde böyle bir umutluluk çok fazla görmüyoruz insan dünyasında. Bunu da Özer bizim kendi Akdeniz kültürümüzden alıyor, Cevat Şakir gibi. Cevat Şakir'in edebiyatta verdiği o manzaraları sanki aynı renkle, aynı rüzgarların kokusuyla, martıların sesiyle resminde duyabiliyoruz. Edebiyata benzediği için iyi demek istemiyorum ama o duyarlılık, o derinlik Özer'in resminde var. Biraz uzun konuştum, ama bir iki şey daha söyleyeceğim. Renk, ışık, çizgi ve biçimi bir arada kullanabiliyor bu çok zor birşey. Çünkü renk ile çizgiyi bir arada kullanmak çok zor birşey ikisini de aynı derecede ortaya çıkarmak zor birşey. Renk ne kadar yoğunsa ışığın oynadığını görüyorsunuz. Çok inanılmaz bir eğitim ve inanılmaz kültür genişliği olan bir adam, Özer. Bugün o sergideki resimlerine baktım, sadece renkleri görmüyorum, ışık da gidip gelmeye başlıyor resimlerinde. Birşey daha yapıyor, değişik perspektifleri aynı anda veriyor yani aynı resimde hem göz hizasında birşey görüyorsunuz, hem tepeden aşağıya bakıyorsunuz, aşağıdan yukarı bakıyorsunuz. Bir resim içerisinde bunu yapmak çok zor. Bu tür farklı göz hizalarını bir arada kullanarak müthiş dinamik bir resim yapıyor

ve insan dramını, insanın doğayla olan ilişkisini, sürekli o heyecanını bu değişik perspektiflerini bir arada vererek yapıyor. Son olarak da şunu diyeyim, bu resimlerinde hep bir yolculuk var. Denizi aşmak, tabii bu çok sembolik birşey ve sanki orada insan o küçücük teknede o koca dalgalara karşı, o yolculuğunda kendini sınıyor, insan sınanıyor. İnsanın oraya gitme amacı, dalgalar aşmak falan bütün bunlar sanıyorum o yolculuklar yine insana olan inancını ve sonunda onun başardığını, o yolculuktan kendini keşfederek, kendini yineleyerek, kendini aşarak çıktığını görüyoruz. O resimlerde müthiş bir umut var. Belki de Özer şimdi öyle bir yolculukta. Ona sevgilerimi yolluyorum.

Engin Cezzar: Sevgili dostlar hepimiz burada Özer'in tanıkları olarak bulunuyoruz yalnız bu masanın çevresinde oturanlar değil hepimiz, tanıyan, tanımayan genç yaşlı Özer'in tanıklarıyız. Aslında Özer'in tanıklığını yapmak çok kolay. Çünkü o kadar açık, o kadar toleranslı, o kadar geniş bir beyni ve dolayısıyla yüreği vardı ki, Özer'i tanıyıp da onun için kötü birşey söyleyen bir insan ben bugüne kadar görmedim. Hepimizin tabii tanıklıkları çeşitli açılardan, çeşitli gözlüklerden mevcut. Ben Özer'in çıplak göz tanığıyım. Nedeni çok basit, yarım asırdan fazla veyahut en az yarım asır bir beraberlik. Bu beraberlik bazen çok çok yakın, bazen araya giren okyanuslarla uzak, bazen başka fırtınalı denizlerde dalgalar içinde sürdü.. O kendi dalgalarında, ben kendi dalgalarımda, fakat her zaman Özer bir mücevher gibi, hiç değişmeyen ışıltıları, pırıltılarıyla hayatımın bir parçası oldu. Tabii burada şunu da belirtmek istiyorum ki aslında Özer'in bizim gibi tanıklara ihtiyacı yok, Özer'in esas tanığı sanatı, yaptığı işler özellikle bu son, son demek bana çok acı geliyor, yeni sergisinde demek istiyorum, yaşadığım heyecan, onun maalesef yaşayamadığı, doğurduğu çocuğu göremediği bir sergi oldu ve bu beni çok yaraladı. Benim kişisel tanıklıklarım tabii çok eskiye gidiyor, bilenler var, bilmeyenler var, Robert Kolej'de ilk defa Cevat hocanın [Çapan] anımsattığı yıllarda, ben yılını hatırlamıyordum, beraber olduk. Bütün kolej yıllarımız beraber geçti. İnanmayacaksınız, ama not aldım, çünkü o kadar çok şey var ki, izin verirsiniz notlarımla küçük bir anılar dizisi yapmak istiyorum. Evet çocukluk günlerimiz kolejdi, beraber haylazlık yapıyorduk, beraber spor yapıyorduk. Özer çok sportmendi, her türlü spora çok yatkındı, atletizm yapardı, geçenlerde Muammer [Ünlüer] hatırlattı, ben tanık değilim, mesela ilk defa eline ciriti almış herkesten uzağa atmış. Böyle inanılmaz fiziki yumuşaklığı, rahatlığı ve becerisi vardı. Çok iyi basketbol oynardı. Mete Yalçın arkadaşımız burada, hatırlar o günleri, çok iyi bir basketbolcuydu.

Mete Yalçın: Bu olayı seninle beraber götürelim. Özer çok iyi bir basketbolcuydu ve şampiyon olan Galatasaray Yıldız takımında beraber oynadık, ondan sonra Galatasaray genç takımı ile gene şampiyon olduk. Daha sonra Özer Darüşşafaka'da, ben de Fenerbahçe'de basketbol oynadık. Bir gün Fener-Galatasaray maçı var, ben

oradayım, ondan önce de Darüşafaka ile bir takım oynuyor, karşı takım hücum yapıyor ve Özer o hücumla geri geri koşmaya başlıyor. O sırada o zamanın Valisi Fahrettin Kerim Gökay,rahmetli, sahanın ortasından karşı tarafa yürümeye başladı. Özer arkasını bir döndü vali beyle sarmaş dolaş yere düştüler. Özer kıpkırmızı oldu Fahrettin Kerim Gökay yerde yatıyor, Özer onu kaldırdı. Fahrettin Kerim de kendisini öptü, Özer ondan sonra basketbolda İstanbul Valisini yere düşüren adam olarak anıldı.

Engin Cezzar: Konuştukça daha çok şey çıkacaktır. Bunun dışında tabii bir de Özer kolejde kral oldu. Geleneksel spor bayramında en yakışıklı, en sportmen, en dürüst, en becerikli vs olan kral seçilirdi, çok önemli bir olaydı. Herkes ben olacağım falan derken Özer oldu ve çok yakıştı. Sonra kolejde başka ilklerimiz var bizim Özer’le, mesela yanılmıyorsam “Köşebaşı”ndan önce Özer ilk kez benimle sahneye çıktı. Yani orta üçte “Jül Sezar” oyununda, o Casius’u oynuyor. Ben ilk kez sahneye çıkıyorum Antonius’u oynuyorum, Özer de ilk kez sahneye çıkıyor, Casius’u oynuyor. Benim anılarımda bu önemli bir yerde, şakalaşırdık.Beraber sahneye çıktık, hem başka denizlere gittik.

Ali Teoman Germaner: İzin verirseniz bir küçük ayrıntıyı belirtmek istiyorum.

Engin Cezzar: Tabii, ne kadar sevinirim.

Ali Teoman Germaner: Zannediyorum, ödünç kılıçlar buldunuz ve oturma sahnesinde zırhlar burnunuza geldi, bunu da Özer’in kendisinden dinlemiştim.

Engin Cezzar: Özer bu öyküyü çok severdi, o sırada İstanbul’un fethi filmi çekiliyor. Yeşilçam filmi, Rumeli Hisarı’nda. Biz de kostüm arıyoruz, kostüm bulamıyoruz. Sonra bir aklıevvel gitti o filmdeki figüranların kostümlerini aldı, fakat kostümler dökülüyor, leş gibi de olmuş. Onlar yıkandı, ütülendi. Onları giydik, kartondan zırhlarımız vardı. Çuhalar üstüne zırhlarımızı giyiyorduk. Hangi sahne olduğunu anımsamıyorum, ama bir sahnede kartondan togalar kafamıza geçti, togalar maske oldu. Biz altımızda don ve henüz kıllanmamış bacaklarla kalakaldık.

Mete Yalçın: Senin notlarla benimkiler aynı galiba. Özer tabii çok terbiyeli ve aynı zamanda utangaç bir çocuktü. Aynı piyeste Casius bıçaklanıyor, altta kısa eteklikler, Özer yere düştü, tabii bıçaklandığı ve üldüğü için kıpırdamaması lazım, birden farkına vardı ki etekliğı biraz yukarı kalkmış, hiç kimseye çaktırmadan düzeltiverdi etekliğini.

Engin Cezzar: Böyle bir tiyatro maceramız vardı. Sonra tabii bu bitmeyen bir öykü, bitmeyen bir yolculuk. Ondan sonraki adım Yale Üniveristesesi oldu. Ben Yale Üniversitesi’ne tiyatro eğitimi için gitmiştim. Özer tabii mühendisliğe geçtiğı için benden iki yıl sonra mezun oldu. İki yıl sonra haberleştik, hatta ben bir ara geldim

konuştuk “ben Yale’e gideceğim ve resim çalışacağım” dedi. Tabii “aman gel, ne güzel ben artık burada kıdemliyim” dedim, “senin her türlü rahatını sağlarım”. Özer hakikaten Yale’e geldi, fakat Özer’e yer bulamıyoruz, orada yurtlar var, ama her bölümünün kendi yurdu var, resim bölümünün, tiyatro bölümünün. Ancak tiyatro bölümünde yer bulduk, beraber kalamadık çünkü ben o yıl Yale’den ayrılıp, New York’a gidiyordum başka bir yerde çalışmaya. Bekledim Özer’i yerleştirmek için, tiyatro bölümünde forsumuz var. Özer’i tiyatro bölümünde güzel bir odaya yerleştirdik ve sonra New York’da da tabii çok beraber olduk, ama her defasında hâlâ çok yakın günlere kadar “ah, ah beni o tiyatrocuların arasında bıraktın, neler çektim, neler çektim.” diye yakındı, gülüşürdük. Gülüşürdük deyince çok tuhaf birşey geldi aklıma. Özer’in ben hiç öfkelenmediğini, surat astığını görmedim. Çok tuhaf bir şey, kızdığı zaman, öfkelenmediği zaman çok çabuk parlar ama çok çabuk geçerdi bu, hemen ardından bir kahkaha patlatırdı. Hayata veda ettiği gece bir-iki saat sonra yanındaydım, yüzüne ince ince baktım, insanın içinden konuşmak geliyor, ama bir süre sonra sadece bakıyorsun, çok ilginçti yüzünün ifadesi. Ne bir öfke, ne bir kırgınlık, kötü hiç bir iz yoktu. İnanılmaz bir şaşkınlık vardı, bunu belki bir tek ben gördüm veya ben dikkat ettim ve bunu hiçbir zaman unutmayacağım. Ona bazen olmayacak öyküler anlattığım zaman veya olmayacak birşeye tanıklık ettiğim zaman, onun yüzünde çok tuhaf bir ifade oluşurdu, “hadi ya!, olur mu ya!” gibisinden, arkasından kahkahayı patlatırdı. Ölüm döşeğinde de aynen o ifade vardı, “hadi ya, olur mu böyle şey”. Keşke arkasından bir de kahkaha patlatabilseydi.

Mete Yalçın: Bir konuyu belirtmek istiyorum, Özer’in barışçılığı ve kavgayı hiç sevmemesi. Niye Özer diyorum, ben hep Kabaş diyordum, sizler Özer dediğiniz için Özer diyorum. Biz okuldayken hepimiz birbirimize ilk ismimizle hitap ederdik, sadece Kabaş’a, Kabaş derdik. Karlı birgün kartopu oynuyoruz, Kabaş bir kartopu attı, benim kulağıma geldi, ve çok canım yandı. Ben buna çok kızdım, o da üzüldü ancak ben kabaş’ı düelloya davet ettim. Bizim okulda o zaman düello vardı çünkü okul içinde kavga ederken yakalanırsanız büyük ceza alırdınız. Eğer bir arkadaşınızla kavga etmek istiyorsanız Anderson Hall’un arkasında düello yapardınız. Orada meşru idi düello yapmak. Ben Özer’i düelloya davet ettim, oraya ikimiz de gittik. Herkes etrafımızda, bakıyorlar, bunlar nasıl kavga edecek diye. Kabaş’la iki dakika birbirimize baktık, sarıldık ve ayrıldık. Özer makina mühendisi olarak Yale’den destek bursu aldı. Makine okuma fikrini orada değiştirdi, çünkü Kabaş’ın ailesi benim bildiğim kadarıyla makine ithalatı yapıyordu ve babası da Kabaş’ı makine mühendisi yapmak istiyordu. Kabaş okulu bitirinceye kadar babasına “ben makine mühendisliğini bırakacağım” demedi. O kadar yardımsever bir insandı ki, Yale’e gelirken Özer birini daha getirdi. Bu çok önemli, bizim sınıfta Cemal [Bolgil] diye bir arkadaşımız vardı. Mim Cemal’in yazısını kimse okuyamazdı, cetvelle düz çizgi

çizemezdi. Birden bire Mim Cemal “ben Amerika’ya gideceğim, mimarlık okuyacağım” dedi. Çok iyi bir talebeydi, hakikaten Yale’den kabul geldi, ama bir şartla, iki-üç tane yaptığı projeden bir kaç pafta, birkaç tane de resim istiyorlardı. Mim Cemal’in bunu yapmasına imkân yok, ne yapacak Kabaş’a gitti, Kabaş ona resimleri yaptı. Yale’e kabul edildi ve çok iyi de bir mimar oldu.

Engin Cezzar: Evet Yale’den sonra ben New York’a gittim. Özer de hafta sonları bana New York’a gelirdi, aşağı yukarı iki hafta da bir gelirdi, çok yakındı. Onun eksantrik arabalara çok merakı vardı. Arabaların mutlaka bir hoşluğu olacak, kendi birşeyler ekleyecek filan. Tabii bu o zamanlar imkânsız. Nasıl bulmuşsa nuhreviden kalma bir Citroen arabayla geldi New York’a, önünde ters başçavuş işareti olanlardan. Onu da nereden bulduysa, orasını düzeltti, burasını düzeltti. Gelir bende misafir kalırdı, çok güzel günler geçirdik bir arada. Çok özel bir şey benim hatıramda yer etti, New York’dan en son yolcu edişimde bir pazar günüydü, başka arkadaşlarla o gece eğlenecektik.”Ben erken gideyim yarın sınavım var” dedi, bizi erken bıraktı. Ondan sonra biz arkadaşlarla o gece bir yerlere gittik ve başımıza gelmedik kalmadı, çok feci bir dayak yedim, hastanede yattım. Zor döndüm hayata, şimdi düşünüyorum da o zaman belki biraz daha fazla dayak yemiş olsaydım, Özer beni yolcu etmiş olucaktı o günlerde. Çok yol yaptık Özer’le, çok yol paylaştık, o kendi denizlerine açıldı, ben kendi denizlerime açıldım. Ondan sonra gerçek denizde buluştuk, çünkü o da benim gibi veyahut ben de onun gibi bir deniz, tekne ve yelken tutkunu, fırtına tutkunu idim. Ben fırtınaları çok severim, fırtına olmasa üzülürüm. Özer’de öyleydi, fırtınalı denizlerde müthiş mutlu olurdu. Bir de çok ilginç, Özer’le beraber bir mavi yolculuğumuz var. Geçen yıl bir rastlantı haritalarımı düzene sokuyordum. Haritaların biri çok eskimiş herhalde 20 yıl filan oldu, çok eski dökülüyor, dikkatle baktım haritaya, haritanın arkasında ve önünde Özer’in notları var. Ne kadar sistematik bir insandı, çıktığımız gün, çıktığımız saat, havanın durumu, oradan hangi limana girdik, o limana girerken hangi taşa dikkat etmek lazım, hangi rüzgâra, hangi akıntıya dikkat etmek lazım. Benim böyle ömür boyu yapmak istediğim ve hâlâ tembelliğimden yapamadığım, her akli başında kaptanın yapması gereken birşey. Herşeyi saatlerce inceledim ve bütün o yolculuk yeniden gözümün önüne geldi. Her noktada her detayı yazmış, böylesine bir denizciydi. Bir keresinde gene inanılmaz birşey, çok acayip bir rastlantı, gene o meşhur Paşa Limanı Boğazı’nda, Konya Boğazı aslında, adadan dönüyoruz Gülriz (Sururi), ben, Ayma, Yula da vardı, ama çok küçüktü. Minicik bir tekneye bindik, Erdek’e döneceğiz, misafir kaldık ama yer gök birbirine karışıyor “Özer” dedim “hava çok sert ve bu kayak da çok küçük”. “Sen korkma, onun kaptanı kim biliyor musun?” dedi. “Kim?” dedim. “Cemile” dedi. “Cemil olmasın” dedim. “Hayır, Cemile” dedi. Bir hatun, bir kaptan, bir balıkçı, kocası el pençe arkada, o ne derse onu yapıyor. Biz Cemile’ye güvendik, bindik o findık kabuğuna gidiyoruz, imkân yok batacağız. Arkada Ayma, Yula, Gülriz yumak olmuşlar, biz tabii serde

kaptanlık var, Cemile kaptanın arkasında miçoluk yapıyoruz. O fırtınadan sonra indik Erdek'e oturduk birşeyler yiyoruz, içiyoruz. Özer " ben sana bu denizin öyküsünü anlatayım" dedi. "Aman anlat Özer, felaket birşey" dedim. "Burası hep böyledir, bir gün donanma manevra yapamak için buraya girmiş, donanma batıyormuş. O kadar dehşete düşmüşler, o kadar dehşete düşmüşler ki oraya bir isim takmışlar ve bir daha orada manevra yapmamışlar." Taktıkları isim, affınıza mağruren, Marmaranın Götü. "Aman Özer bula bula burayı mı buldun, ben buraya tekneyle gelmem" dedim. Tabii böyle deniz maceralarımız var. Devede kulak kalıyor, Özer'in tuvallerindeki denizlere baktığımız zaman, o fırtınalar, o inanılmaz, yanılmıyorsam hiç durgun denizi yoktur Özer'in, belki de çok az vardır, hep fırtınalı deniz, hep o fırtınadan kavrulmuş insanlar vardır kayıklarda, balıkçılar vardır, çok kavruktur deniz insanları. Hep onları seçerdi, fırtınalı denizi ve denizin kavurduğu insanları.

Evet belki, bir-iki küçük anım daha var. Tabii o kendi karayel fırtınasına girdi, ben kendi karayel fırtınama girdim. Özer'in ellerini anımsarım hep, inanılmaz güzel elleri vardı. Çok güzel elleri vardı ve bu kadar çalışkan el ben hayatımda görmedim. Bir dakika boş durmaz, Özer'in küçük aksesuarları vardı, onlara çok meraklıydı. Kalemleri, çok çeşitli, her türden çizgi çizebilen ve çakıları. Ben de çok hastayım ve değişik tokuş yapardık. Bir kâğıt mı buldu hemen birşeyler çizerdi, o yüzden elleri hep gözümün önündedir. Her zaman gözlerim ellerine takılmıştır. Bir tahta parçası bulur, tık tık oyar, bir heykelcik yapar. Geçenlerde Şile'ye gelmişti, bir değnek bulmuştu, yonttu, süsledi "Al" dedi "köpeklerden korursun kendini". Hâlâ da durur. Özer Bodrum'da bir ev yaptı, her şeyini kendi yapar, çok da güzel bir ev, yapamayacağı hiçbir şey yok. Yapıldığı zaman ya yoktu ya dikkatimi çekmemişti, eve gittim, bahçesinde muazzam totem diyebileceğim kallavi bir kütük. Yaklaştım kütüğe, kütükte bir yontu, bir yüz, çok ince, ama çok derin kazılmamış bir yontu, Ayma. Yani resimlerinde de ne kadar çok Ayma var, ne kadar çok Yula var. Herşeyin üstüne bir de babaydı, çok iyi bir babaydı. Evet teşekkür ederim.

Ali Teoman Germaner: Kabaş'ın gençliğinden, daha doğrusu çocukluğundan başladınız. Açıkçası utanarak söyleyeyim bana söz kalmadı. Bununla beraber çenemi de tutamayacağım, bağışlayın hitabet benim çok uzağımda bir sanattır. Ben Kabaş'ı 70'li yılların biraz öncesinde tanıdım, üniversitelerimizde kazanın kaynadığı yıllar. Robert Kolej'de öğretim üyesiydi yanılmıyorsam, sanat kulübü kurucusuydu ve yürütücüsüydü, daha başka bazı idari görevleri vardı. Ama tanışmamız 70 yılında o zaman ki adıyla Güzel Sanatlar Akademisi'nin temel tasarım kürsüsüne öğretim görevlisi olarak atanmasıyla başlar. Doğru dürüst tanışmamızda rahmetli Altan Gürman'ın epey bir payı vardır. İlk tanıdığım adam mahçup, sıkılğan, mütevazi, hatta gereğinden fazla mütevazi bir adam. Kazıdıkça ortaya çıktı, ressamış. Biraz daha kazıdık doğru dürüst bir gravürcüymüş, bütün ayıbından gayrı bir de makine mühendisiymiş. Bana bir gravür presi yaptı, kendi tasarladığı. Demirciler gezdik,

çarklar, zincirler bulduk. Bayağı koskocaman bir presim var. Depomda duruyor ve üzerinde Kabaş'ın alın teri, el emeği. Kabaş hepimizin bildiği gibi gayet cin zekâlı, ama hiçbir zaman önyargılı olmayan, sürekli sorgulayan, önyargısı olmayan deyince, ülkemizde özellikle çok sık rastlamadığımız tip bir entelektüeldi. Her baktığı şeye yeniden bakıyormuş gibi, ilk defa görüyormuş gibi. Dikkat ettim 28 yıl kadar mesai arkadaşlığımız olmuş, bu süre içerisinde öğrencisine telkin etmeye çalıştığı da oldu. “Bak bu senin defterin, ama bununla çalışacaksan ilk kez görüyormuş gibi davran” ve o ilk kez görüyormuşcasına bütün dünyayı her sabah yeniden algıladığına çok tanık oldum. Duygusal yaklaşımına tanık olmadım, daha doğrusu duygusal yaklaşımı örtmek için elinden gelen marifeti ardında bırakmadığına tanık oldum. Konuşan arkadaşlarımızdan bir kaçının değindiğinin tersine ben öfkesine tanık oldum, iş çok ciddiye öfkelenirdi, kendisini tutamayacak kadar öfkeliyse odanın dışına çıkar beş dakika sonra gelirdi. Çok duyguluydu, çok duyarlıydı iş ilişkisinde, insan ilişkisinde, öğrencisiyle karşılıklı olduğu zaman, ama duygusal hayır, her türlü marifetini takınırdı bunun için. Ölçüsü kaçmış söze, dengesi bozulmuş düşünceye tepkisini koyardı. Benimle tanıştığı dönem ya birbirimize karşı fazla çıplaktık ya da delikanlılığından sonra birşeyler değişmişti. Ama bunu hiçbir zaman terbiye sınırlarını aşarak yapmazdı. Kırarak, dökerek yolunu almadı, daima ölçülü, ama bir yerde, yalansa, yalandı. Temel tasarım kürsüsünde neler yaptık? Bu söz konusu kürsü, 68’li yıllardan sonra gelen Akademi’nin kendisini yenileme, çabasından arda kalmış, somut, kazanımlardan biriydi, çağdaş bir eğitimdi amaç. O zamanki gençler olarak bizler vardık, kendi okulumuzda oluşmuş ünitemiz kısa zamanda okulumuzun paratöneri halini aldı. İnsanlar hem yenileşmek isterler, hem de yeniliği getirene fena halde bozulurlar. İşte o bozanlardan biri de Kabaş’tır. Buna rağmen Kabaş’ın umutsuzlandığını, sabırsızlandığını hiç görmedim diyebilirim ya da kendince geçiştirmenin yollarını bulurdu. En çözülmeyen problemin içerisinde bir çözüm yolu ya bulur ya paslaşır ya da buldurur. Ama çözülmeyecek problem Kabaş için yoktur. Atlanmayacak engel mevcut değildir. Günlük yaşamımız bir anlamda tapınağımız, kocaman bir mekân içinde mimar Erkal Güngören, Altan Gürman çok erken ayrıldı aramızdan, çok sevdiğimiz bir dostumuzdu, meslekdaşımızdı, Kabaş, ben, Nuri Temizsoylu, bizden sonraki kuşak bir ressam Saim Bugay sonradan katıldı aramıza, 10 kişiyi aştık bir dönem, sürekli birşeyler üretirdik, sürekli çalışırdık. Bu süre içerisinde öğrenci gelir, katiyen eleştiri saati yoktur, öğrenci ne zaman isterse o zaman gelir, eleştiri verilir, konuşulur, bazen konsültasyonlar yapılır, ondan sonra gene sessiz sedasız herkes tezgâhının başına döner, Kabaş çalışırken ses seda çıkmaz, soluk almaz sanki, az sonra işini yoluna koymuştur, çözümlemiştir. “Aloş, sana karşı bir sigara içebilir miyim?” diye izin alır, çok da kibar çocuktur. Bana karşı sigarasını içerken yarının problemleriyle ilgili ne varsa, hatta hatta, *Cumhuriyet* gazetesinde yazılanlar hemen acele harcanır, söz kısa kesilir, sessiz sedasız çekilirdi. Demin resminden bahsederken birkaç bakış açısından baktığını söylediniz, doğru bir tespit yapmışsınız.

Yalnız orada çalışma tarzı önceden yaptığı taslakların bir sentezidir. Yani sevilen şeye bakılır, bakılan şey görülür, görüldükten sonra ister istemez, Cezzar'ında dediği gibi ya bakarak ya sonradan hatırlayarak mutlaka bir deftere, bir yerlere kaydedilir, o kayıtlar sonra tuvalde toplanır, düşünülür, tartışılır. 28 yılı aşkın bir zaman birbirimizi tanıdık, ama birbirimizden bıkmaya vaktimiz olmadı. Yan yana masalarımız vardı, bu uzun zaman diliminden sonra kürsü dağıldı, herkes bölümlerine gitti, ama Kabaş'la ortaklık sürdü. Son zamanlarda, son sergisinden, yeni sergisinden söz ediyordu. Bayağı keyifliydi, "hazırladım sergiyi" demişti "arayıp soracağım sizi artık, kusura bakmayın, çok olgun adamlarsınız, sitem etmediniz karı koca bana". "Niye sitem edecektik?", "Sizi arayıp sormadım", "Mecbur muydun, görevin miydi?, Ne biçim laf bu Kabaş", "Ama gene de istiyordum", "Eh istiyordun, ben de istiyordum". Sergisinin ne olacağını biliyordu, farkındaydı, çok hoşnuttu. Ondan çok eminim hiç kuşum yok. Şimdiye kadar geçmiş zaman kipi kullandımsa özür dilerim, Kabaş benim için bir geçmiş zaman değil. Belki rastlaşmaya biliriz, belki ileride, çok ileride rastlaşırız, nerede bilmiyorum, ama yaptığıyla, söylediğiyle, eylediğiyle bir Kabaş benim için daima var. Onu tanıdığım için çok mutluyum, hatta hatta onur duyuyorum. Sözlerim şimdilik bu kadar, beni dinlemek zahmetine katlandığımız için çok teşekkür ederim. Kabaş'ı, siz Kabaş'ı sevenlere anlatmak biraz fazla geldi galiba. Kabaş onu da hiç sevmezdi, laf uzadığı zaman çok sıkılırdı. Söylemek yerine eylemek onun için daha iyiydi.

Zeynep Rona: Ama sanıyorum sizden sonra konuşmak isteyenler çıkacaktır.

Ali Teoman Germaner: Umarım.

Süleyman Saim Tekcan: Ben Kabaş'ın çizgisi, gravürü üzerine konuşmak istiyorum. Mimar Sinan Üniversitesi Grafik Bölümü'nde Mehmet Güteryüz kendisi bizzat "Ben sanatçı olarak varsam, Özer Kabaş'dan öğrendiklerimle varım" dedi. Bu çok dürüstçe söylenmiş bir sözdür, ben de katılıyorum, Güteryüz'ün desenindeki titreşim, çizgisel ahenk ve ritm tamamen Özer'den ona intikal etmiş bir çizgi ve ritmdir. Boyaları için çok güzel şeyler söylediler. Deseni için şunu söylemek istiyorum ki Özer belki dünya standartlarında deseni, çizgisel ritmi en güçlü sanatçılardan biriydi. Onun bu desen sağlamlığı, desen yeteneği ister istemez gravürlerine yansdı. Onun gravürleri Amerika'dan getirdiği akuatint, mezzotint tekniklerindeki olağanüstülük ve daha sonradan yaptığı çizgisel asit oyma veya çizgi ritmini yakaladığı gravürleri ile başlı başına Türk gravür sanatı içerisinde çok önemli örneklerdir. Ama birşeyi de unutmamak lazım, ağaç, o iyi bir heykeltıraş olduğu için, özellikle ağacı yontan aletleri çok iyi kullandığı için ağaç baskı için yaptığı kalıplar ve onlarla gerçekleştirdiği yüksek baskılar, yine Türk resminde, eğer ciddi kitaplar yazılacaksa

ve örnek gösterilecekse Özer mutlaka en iyi örnek olarak sunulacaktır. Bunu da belirtmek istedim, teşekkür ederim.

Ali Teoman Germaner: O sizin Bodrum'da gördüğünüz tahta yontuyu, kürsüde yontmuştu.

Engin Cezar: Ciddi mi?

Ali Teoman Germaner: Çok ciddi, ama maskaralıkta hiçbirimiz geri kalmazdık. Özer'in bir tarafı daha vardır, ciddi olan, ama asık suratlı olmayan biridir. Her şakalaşmanın altında da bir ciddiyet yatardı.

Süleyman Saim Tekcan: Aklımdan geçen bir şeyi daha ilave etmek istiyorum, Özer'in Akademi'de, üniversitemizde, mutlaka dekanlıkta belli bir süre çalışmasını ve o kurumun da rektörü olmasını o kadar arzu etmişim ki, içimde bunu duymuşumdur. Eğer böyle bir dönemi geçirmiş olsaydı, Özer belki çok şey kaybederdi, fakat o kurum dünya standartları içerisinde çok önemli bir noktada olurdu.

Şunu söylemek istiyorum, sakınmamak pahasına ve ilk kez söylüyorum. Özer de, ben de zaman zaman yabancılaşmıştık, çünkü başka yerlerden geldik, bunu Cevat da çekmiştir tahmin ediyorum. Akademi'nin kendi geleneğinden gelen Osman Hamdi torunları zaman zaman bize sataşmışlardı ve bu sataşmadan ötürü de bazen kırıldığımız da olurdu. Özer de bu kırılanlardan bir tanesiydi. Bunu da burada belgelemeyi arzu ediyorum. Ama bu arada Akademi'de çok değer verdiğim, çok saygı duyduğum, bunu hiç hissettirmeyen çok büyük dostlarım da oldu.

Ali Teoman Germaner: Osman Hamdi'nin torunları hakkında biraz kuşkulandırmaya başladım ben.

Süleyman Saim Tekcan: İyi torunları da var.

Gülriiz Sururi: Ben Özer öldüğü zaman bir sayfa birşey yazmıştım, doğrudan Özer'le de ilgili değil ama içinde Özer de var:

Ölüm yaşamın bir parçasıysa eğer, doğum yaşamın başlangıcı, ölüm de sonudur elbet. Öyleyse doğum kadar doğaldır ölüm. Ama dünyanın en bilge insanı bile ölümün doğallığını konuşur konuşur da, sevdiğinin ölümünün doğallığını kolay kolay kabul edemez. Nedir ölüm? Bilmiyorum. Ölene dek varsayımlar yapıp üzerinde konuştuğumuz, tartıştığımız ölümü ölünce öğreneceğim ya da benim inancım doğruysa hiç bir şey öğrenemeyeceğim. Çünkü ben doğaya inanırım, topraktan geldim, toprağa döneceğiz derim. Başka

hayata, öteki dünyaya inanmam. İki sevgilinin olsa olsa öldükten sonra bir testinin iki kulpu olarak buluşabileceğine inananlardandıım. İnançlara saygım sonsuz ama kendi inancım, hayat bir enerji. Enerji tükenince en fazla şimşek olup gökte çakarız diye düşünüyorum o da mevsimi uygunsa. Ölüm sonsuz bir uyku.

Bu düşündüklerim daha çok kendi ölümümle ilgili tabii, başkasının ölümüne gelince, nedir ölüm? Ölüm o insanı bir daha görememektir. Onun içindir ki sevdiğimiz, yakınımız, değerli birinin ölümü bizi etkiler, hüznendirir. Onu bir daha göremeyeceğimizi bilmektir bize acı gelen, hele beklenmeyen bir ölümle karşı karşıyaysak kolay kabul edemezsiniz ölümü. Keşkeler sıralanıp durur beyninizde, keşke şunu yapsaydım, keşke onu daha sık arasaydım, onu ne kadar sevdiğimi keşke her gün söyleseydim, değerinin farkına varamamışım ve o artık yok. Evet, tek gerçek de bu zaten o artık yoktur. Sevgili dostum, canım arkadaşım Özer Kabaş'ı Ocak ayında kaybettim. Mimar Sinan Üniversitesi'nde Kabaş için yapılan törende bir meslekdaşı şöyle sesleniyordu yaşlı gözlerle Neden bu övgüleri sağken söylemedik? Neden Mimar Sinan için yeri doldurulamaz olduğunu bizlerden duyamadan aramızdan ayrılmasına razı olduk? Neden değerlerimiz yaşarken heykelini dikmeyiz? Aklımda kalanlar bunlar, hepimiz katılıyorduk bu sözlerle. Kıymet bilmez miydik? Bugünkü işi yarına bırakma alışkanlığı mıydı? Yoksa kıskanç mıydık? Yaşarken değerlerini görmezden gelmek, ölünce birden herşeyin farkında oluvermek, bundan başka nasıl izah edilebilir? Bu yılbaşını beraber kutlamıştık, Özer, kızı Yula, Engin ve ben. İmrendere köyünde orman içindeki evimizde çok mutluyduk, Özer sergisine hazırlanıyordu, 50'ye yakın resim yapmıştı. 1998 çok başarılı bir yıl olacaktı onun için. Benim oyunum 5 Şubat'ta başlıyordu, "Söyleyeceklerim Var", Engin yönetiyordu, mutluyduk. Özer provaya gelip Yula ile izleyecekti, fikirlerini söyleyecekti, olmadı, göremedi. Oyunumu da, sergisini de. Birlikte yapacak o kadar çok şeyimiz vardı ki. Onu bir daha göremeyeceğimi bilmek, dayanılması zor olan, alışılması zor olan bu. Yoksa nedir ki ölüm? Yaşamın bir parçası, son parçası. 11 Şubat'ta amcamı kaybettim, Ali Sururi artık yok. Onunla beraber Türk Halk Tiyatrosu da Toto Karaca'dan sonra yaşayan en büyük ustasını yitirdi. İki yıldır hastaydı, amcamın aramızdan ayrılacağı günün yakın olduğunu biliyorduk. Sanki helalleşmeye gitmiştik Bodrum'a, öpüştük, seviştik bu nedenle içim biraz huzurlu. Ardından Pertev Naili Boratav, ardından Sezer Tansuğ, yeri doldurulamayacak ancak yaşarken farkında bile olamadığımız değerler, onlar artık yok. Ama ben şahsen yaşayan değerlerimizin biraz daha değerini bilerek farkında olarak yaşamımı sürdürme kararı aldım. Atalarımız ne demiş? Bugünün işini yarına bırakma. Ben de bugünden tezi yok, ölseydi ne büyük kayıp değerini bilemedik diyeceğimiz insanların listesini çıkararak başlıyorum bu kararımı uygulamaya ve yaşarken bilelim kıymetleri diyorum.

Zeynep Rona: Bütün konuşmacılara ve katılımcılara çok teşekkür ediyoruz.